

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Δομή Απασχόλησης & Σταδιοδρομίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

“ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ / ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ”

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑμεΑ

Δομή Απασχόλησης & Σταδιοδρομίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Δομή Απασχόλησης & Σταδιοδρομίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Δομή Απασχόλησης & Σταδιοδρομίας
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Τηλ. 2651007278
Email: dasta@uoi.gr
Url: <http://dasta.uoi.gr>

Η **Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας** του **Πανεπιστημίου Ιωαννίνων** στο πλαίσιο του έργου «**ΔΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΔΑΣΤΑ)-Β ΦΑΣΗ**» υλοποιεί τη δράση «*Υποστήριξη φοιτητών ΑμεΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*».

Στόχος της δράσης είναι η παροχή υποστήριξης των φοιτητών ΑμεΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αναφορικά με ενδεχόμενες δυσκολίες ένταξης και προσαρμογής τους σε νέα περιβάλλοντα και διαδικασίες, καθώς και σε δυσκολίες παρακολούθησης των διδασκόμενων μαθημάτων, συγγραφής εργασιών, γραπτής εξέτασης, κατανόησης και επεξεργασίας συγγραμμάτων και πολλαπλής βιβλιογραφίας σε συνεργασία με την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα του Παν/μίου Ιωαννίνων.

Δεδομένου του καθοριστικού ρόλου του διδάσκοντα στη διαμόρφωση πλήρους εικόνας για κάθε φοιτητή (μορφωτικά και ατομικά του χαρακτηριστικά, ενδιαφέροντα και εκπαιδευτικές ανάγκες, δυνατά και αδύνατα σημεία στην πορεία μάθησης, προβλήματα και δυσκολίες που αντιμετωπίζει κ.λπ.), η ΔΑΣΤΑ προχώρησε στην έκδοση αυτού του σύντομου οδηγού, που περιέχει στρατηγικές διδασκαλίας - διευκολύνσεις, καθώς και κανόνες συμπεριφοράς – τρόπους προσέγγισης των δυσκολιών και αναγκών αλλά και, των προσδοκιών των φοιτητών ΑμεΑ του Παν/μίου Ιωαννίνων.

Με το παρόν πόνημα, θεωρούμε ότι συμβάλουμε στην προσπάθεια των φοιτητών ΑμεΑ να ολοκληρώσουν επιτυχώς τη φοίτησή τους προκειμένου να θέσουν προς κατάκτηση μακροπρόθεσμους στόχους, μετά το πέρας των σπουδών τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άτομα με κινητικές αναπηρίες	4
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	4
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	5
Άτομα με προβλήματα όρασης	6
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	6
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	7
Άτομα με προβλήματα ακοής	8
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	8
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	9
Άτομα με ιατρικά προβλήματα, χρόνιες νόσους	11
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	11
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	12
Άτομα με αναπτυξιακές διαταραχές - μαθησιακές δυσκολίες	13
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	13
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	15
Άτομα με δυσκολίες λόγου και ομιλίας	16
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	16
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	17
Άτομα με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ)	18
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	18
Άτομα με διαταραχές φάσματος του Αυτισμού	20
Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις	20
Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης	21

Άτομα με κινητικές αναπηρίες

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Δείξτε κατανόηση σε πιθανές αργοπορίες. Η μετακίνηση των ατόμων με κινητική αναπηρία απαιτεί περισσότερο χρόνο με αποτέλεσμα κάποιες φορές να αργούν στο μάθημα. Επιπλέον, για τον ίδιο λόγο μπορεί να ζητούν αλλαγές στις ώρες των μαθημάτων.
- Οι φοιτητές με κινητική αναπηρία για λόγους ασφαλείας θα πρέπει να κάθονται κοντά στην έξοδο.
- Εάν οι φοιτητές δεν μπορούν να γράψουν θα πρέπει να υποστηρίζονται στην καταγραφή σημειώσεων από φοιτητές-βοηθούς ή να τους επιτρέπεται η ηχογράφηση των διαλέξεων.
- Το υλικό των μαθημάτων θα πρέπει να είναι διαθέσιμο σε ηλεκτρονική μορφή.
- Φοιτητές με αδυναμίες στο πάνω μέρος του σώματός τους δεν μπορούν ίσως να σηκώσουν το χέρι τους για να συμμετάσχουν στο μάθημα. Διατηρήστε βλεμματική επαφή και δώστε τους το λόγο όταν θέλουν να λάβουν μέρος στο μάθημα.
- Όταν συνομιλείτε με φοιτητές χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων λάβετε κατάλληλη θέση, ώστε να υπάρχει οπτική επαφή. Φροντίστε να είναι στο ύψος του αναπηρικού αμαξιδίου.
- Όταν οργανώνονται ειδικές εκδηλώσεις στα πλαίσια του μαθήματος (επισκέψεις, ομιλίες, προβολές ταινιών κτλ) θα πρέπει να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα των φοιτητών με κινητική αναπηρία.
- Να είστε ελαστικοί όσον αφορά στο χρόνο παράδοσης των εργασιών. Τα άτομα με κινητική αναπηρία εμπλέκονται καθημερινά σε χρονοβόρες διαδικασίες εκτός τάξης (μετακινήσεις, ιατρική περίθαλψη) με αποτέλεσμα να χάνουν πολύτιμο χρόνο.
- Διαθέστε επιπλέον χρόνο κατά την εξέταση των μαθημάτων.
- Χρησιμοποιήστε εναλλακτικούς τρόπους εξέτασης.

- Για τους φοιτητές που δεν μπορούν να γράψουν επιτρέψτε τη χρήση γραφέα στις εξετάσεις.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με κινητική αναπηρία από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Μην κοιτάτε τα άτομα με κινητική αναπηρία με απορία ή αδιακρισία. Τα άτομα αυτά δεν έχουν κάποια νοητική αναπηρία, άρα οποιοδήποτε βλέμμα δυσαρέσκειας ή λύπης, μπορεί να επηρεάσει την ψυχολογία τους.
- ❖ Μην υποβάλλετε αδιάκριτες ερωτήσεις που αφορούν την αναπηρία τους, και πιθανόν να τα φέρουν σε δύσκολη θέση.
- ❖ Αν μιλάτε σε κάποιον που είναι σε αναπηρική καρέκλα, προτιμήστε να χαμηλώσετε στο ύψος του, ώστε να έχετε οπτική επαφή, παρά να στέκεστε όρθιοι.
- ❖ Μην αγγίζετε τα τεχνικά βοηθήματα (πατερίτσες, μπαστούνι, αναπηρικό καροτσάκι), παρά μόνον εάν το ζητήσει ο ίδιος.
- ❖ Μην στηρίζετε στο αναπηρικό καροτσάκι -αποτελεί μέρος του προσωπικού χώρου του ατόμου που το χρησιμοποιεί. Θεωρείται ως προέκταση του σώματος του ατόμου με αναπηρία.
- ❖ Όταν συστήνεστε σε κάποιον με τεχνητό ή ακρωτηριασμένο χέρι, μην αποφεύγετε να του δώσετε το χέρι σας. Δώστε το χέρι σας, ή αγγίξτε τον με μία φιλική χειρονομία.

Άτομα με προβλήματα όρασης

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Επιτρέψτε την ηχογράφηση των διαλέξεων, τη χρήση Η/Υ για την καταγραφή σημειώσεων, καθώς και τη χρήση ειδικών λογισμικών εισόδου/εξόδου λόγου.
- Επιτρέψτε στους φοιτητές να καθίσουν στις μπροστινές θέσεις της αίθουσας. Η μικρή απόσταση από τον πίνακα διευκολύνει τα άτομα με χαμηλή όραση και κάνει ευκολότερη την ηχογράφηση των διαλέξεων.
- Ό,τι γράφεται στον πίνακα θα πρέπει να λέγεται προφορικά.
- Εάν χρησιμοποιείτε οπτικό υλικό (διαφάνειες, διαγράμματα, γραφήματα) δώστε προφορικές εξηγήσεις και εστιάστε στις σημαντικές πληροφορίες.
- Δώστε προφορικές οδηγίες για εργασίες που ανατίθενται στα πλαίσια του μαθήματος.
- Το υλικό του μαθήματος θα πρέπει να είναι διαθέσιμο σε εναλλακτικές μορφές (κώδικα Braille, ηλεκτρονική μορφή, μεγάλη εκτύπωση -μέγεθος γραμματοσειράς 16-18).
- Επιτρέψτε στους φοιτητές να χρησιμοποιούν ειδικά λογισμικά και συσκευές, αναγνώστη ή γραφέα κατά τη διάρκεια της εξέτασης. Δώστε τους επιπλέον χρόνο.
- Εναλλακτικές μορφές εξετάσεων (σύμφωνα με τον κώδικα Braille, σε ηλεκτρονική μορφή ή σε μεγάλη εκτύπωση -μέγεθος γραμματοσειράς 16-18).
- Όταν το μάθημα γίνεται σε εργαστήριο όλα τα υλικά θα πρέπει να διαθέτουν ταμπέλες σύμφωνα με τον κώδικα Braille ή να χρησιμοποιούνται άλλα μέσα που διευκολύνουν τους φοιτητές να τα αναγνωρίζουν.
- Βοηθήστε τους φοιτητές με προβλήματα όρασης να βρουν συμφοιτητές που θα τους βοηθούν στα εργαστήρια.

- Τα εργαστήρια θα πρέπει να διαθέτουν ειδικό εξοπλισμό (π.χ. ομιλούντα θερμόμετρα, ομιλούντες αριθμομηχανές κ.ά.).
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με προβλήματα όρασης από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Όταν συναντήσετε τυφλό ή άτομο με πρόβλημα όρασης, κάντε αισθητή την παρουσία σας: χαιρετήστε το ακουμπώντας τον βραχίονά του.
- ❖ Μην υποθέσετε αυτόματα ότι το πρόσωπο χρειάζεται τη βοήθειά σας. Ρωτήστε το εάν χρειάζεται βοήθεια και πού θέλει να πάει. Μπορείτε να πείτε το όνομά σας, εάν σας το ζητήσει.
- ❖ Μην ενοχληθείτε εάν αρνηθεί την βοήθειά σας -απλά δεν την χρειάζεται εκείνην τη συγκεκριμένη στιγμή.
- ❖ Όταν συνοδεύετε τυφλό άτομο, αφήστε το να σας πιάσει από τον βραχίονα και πάντα να προπορεύεστε ένα βήμα, ώστε να σας ακολουθεί εύκολα. Οι οδηγίες που τού δίνετε πρέπει να είναι σαφείς, με λεκτικούς προσδιορισμούς όπως εμπρός-πίσω-αριστερά-δεξιά. Όταν απομακρύνεστε από κοντά του να το ενημερώνετε.
- ❖ Κατά την προσφορά ενός καθίσματος, τοποθετήστε το χέρι του ατόμου στην πλάτη ή το μπράτσο της καρέκλας και πείτε τί έχετε κάνει.
- ❖ Όταν τού μιλάτε μην αλλάζετε τον τόνο της φωνής σας. Χρησιμοποιήστε τον φυσικό σας τόνο, όπως με οποιοδήποτε άλλο άτομο.

Άτομα με προβλήματα ακοής

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Επιτρέψτε στους φοιτητές να καθίσουν στις μπροστινές θέσεις της αίθουσας, ώστε να έχουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερη οπτική και ακουστική επαφή μαζί σας.
- Χρησιμοποιήστε οπτικό υλικό (διαφάνειες, διαγράμματα, γραφήματα).
- Στις συζητήσεις που γίνονται στη τάξη φροντίστε κάθε φορά να μιλάει μόνο ένα άτομο. Επιπλέον, επαναλάβετε τις ερωτήσεις και τα σχόλια των άλλων φοιτητών και ενθαρρύνετε τους φοιτητές μετά το μάθημα να σας ζητούν διευκρινίσεις για σημεία που έχασαν ή δεν κατανόησαν.
- Καταγράψτε σημαντικές ανακοινώσεις και οδηγίες στον πίνακα.
- Εάν στα πλαίσια του μαθήματος γίνεται προβολή κάποιου βίντεο χρησιμοποιήστε υπότιτλους ή συνοψίστε τα κυριότερα σημεία του ή χρησιμοποιήστε διερμηνέα.
- Φροντίστε ώστε η τάξη να αποτελεί κατάλληλο περιβάλλον μάθησης, καθώς κάποιοι φοιτητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν υπάρχει θόρυβος.
- Όταν το μάθημα γίνεται σε εργαστήριο, όλες οι οδηγίες για την ασφάλεια του εργαστηρίου θα πρέπει να είναι καταγεγραμμένες, καθώς και τα ονόματα των οργάνων, των μηχανών και των χημικών.
- Βοηθήστε τους φοιτητές με προβλήματα ακοής να βρουν συμφοιτητές που θα τους βοηθούν στα εργαστήρια.
- Καθώς πολλά άτομα με προβλήματα ακοής στηρίζονται στην χειλεανάγνωση, αποφύγετε να μιλάτε με την πλάτη γυρισμένη στην τάξη ή με τα χέρια στο πρόσωπο ή στο στόμα. Μην περιφέρεστε στο χώρο. Η χειλεανάγνωση γίνεται με δυσκολία όταν ο ομιλητής κινείται.

- Μιλήστε με φυσιολογικό ρυθμό και τόνο, χρησιμοποιώντας σύντομες και απλές προτάσεις. Μια μικρή παύση μετά τη χρήση ορολογίας διευκολύνει.
- Διατηρήστε τη βλεμματική επαφή όταν μιλάτε σε ένα κωφό ή βαρήκοο άτομο ακόμα και αν υπάρχει διερμηνέας.
- Αναθέστε στα άτομα με προβλήματα ακοής γραπτές εργασίες και όχι προφορικές παρουσιάσεις.
- Η εξέταση των μαθημάτων θα πρέπει να γίνεται γραπτά ή προφορικά με τη βοήθεια διερμηνέα.
- Αντίγραφα σημειώσεων ή διαφανειών από τον διδάσκοντα ή από συμφοιτητές.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με προβλήματα ακοής από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Οι ακούοντες δε θα πρέπει να αλλάζουν τη συμπεριφορά τους, όταν βρίσκονται σε περιβάλλον με κωφά ή βαρήκοα άτομα. Αυτό που πρέπει να κάνουν είναι να συμπεριφέρονται φυσιολογικά, να μην είναι νευρικοί, και κυρίως να μην είναι συγκαταβατικοί.
- ❖ Επικεντρώστε την προσοχή σας όταν συνομιλείτε με κωφά ή βαρήκοα άτομα. Αν δεν καταλαβαίνετε τί λένε, ζητήστε τους να το επαναλάβουν. Μην προσποιήστε ότι καταλάβατε.
- ❖ Μην κάνετε υποθέσεις. Διευκρινίστε με ποιόν τρόπο το άτομο προτιμά να επικοινωνήσει μαζί σας. Τα περισσότερα άτομα χρησιμοποιούν την ελληνική νοηματική γλώσσα, όμως υπάρχουν και άλλα που προτιμούν τον γραπτό λόγο ή την χειλεανάνγωση.

- ❖ Μιλήστε αργά και καθαρά σε κωφά ή βαρήκοα άτομα. Μην φωνάζετε και μην μιλάτε μέσα στο αυτί τους. Οι εκφράσεις του προσώπου σας και οι κινήσεις των χειλιών σας, βοηθούν τα άτομα να σας καταλάβουν. Εάν εξακολουθείτε να μην είστε σίγουροι ότι σας έχουν καταλάβει, γράψτε αυτό που θέλετε να πείτε.
- ❖ Όταν επιθυμείτε να μιλήσετε, σιγουρευτείτε ότι έχετε την προσοχή του κωφού προσώπου και ότι κοιτάζει προς εσάς. Προκειμένου να κινήσετε την προσοχή τους, κάντε μία χειρονομία ή ένα ευγενικό άγγιγμα στον ώμο.
- ❖ Εάν δεν ξέρετε την νοηματική γλώσσα μην την χρησιμοποιείτε, γιατί ο τρόπος που τα κωφά άτομα και οι ακούοντες χρησιμοποιούν τις χειρονομίες και τις εκφράσεις με το σώμα, διαφέρουν σε ταχύτητα και ακρίβεια.
- ❖ Εάν υπάρχει διερμηνέας (γνώστης της νοηματικής γλώσσας) που συνεργάζεται με το κωφό άτομο, εσείς πρέπει να αντιμετωπίζετε και να μιλάτε πάντα στο κωφό άτομο.

Άτομα με ιατρικά προβλήματα, χρόνιες νόσους

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Για τους φοιτητές που απουσιάζουν συχνά από τα μαθήματα ενδείκνυται η καταγραφή σημειώσεων από φοιτητές-βοηθούς.
- Φροντίστε το υλικό του μαθήματος να είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά.
- Βοηθήστε τους φοιτητές να συμβαδίζουν με την ύλη των μαθημάτων.
- Επιτρέψτε στους φοιτητές να χρησιμοποιούν Η/Υ για την καταγραφή σημειώσεων, αλλά και να ηχογραφούν τις διαλέξεις.
- Δείξτε ευελιξία με τις προθεσμίες παράδοσης των εργασιών.
- Δείξτε κατανόηση όταν κάποιοι φοιτητές απουσιάζουν συχνά από τα μαθήματα.
- Δείξτε κατανόηση όταν κάποιοι φοιτητές αργούν στα μαθήματα. Οι φοιτητές με χρόνιες ασθένειες δυσκολεύονται να μετακινηθούν γρήγορα στο χώρο της πανεπιστημιούπολης εξαιτίας του αποπροσανατολισμού, της ζάλης ή της έλλειψης σωματικής ενέργειας που μπορεί να προκαλείται από την κατάσταση της υγείας τους.
- Δείξτε κατανόηση όταν κάποιοι φοιτητές χρειάζεται να σηκωθούν και να περπατήσουν ή να αλλάξουν θέση κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- Επιπλέον χρόνος κατά την εξέταση των μαθημάτων είναι απαραίτητος προκειμένου να αποφευχθεί η υπερβολική κούραση, η οποία επηρεάζει τη συγκέντρωση και την προσοχή.
- Η εξέταση ξεχωριστά από την υπόλοιπη τάξη περιορίζει τους διασπαστικούς παράγοντες, μειώνει την κούραση και βοηθά τους φοιτητές να σημειώνουν υψηλότερες επιδόσεις.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με χρόνιες νόσους από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Αποφύγετε την συζήτηση για την δυσκολία του φοιτητή μπροστά σε άλλα άτομα –τηρήστε την εμπιστευτικότητα.
- ❖ Μερικά άτομα χρειάζονται έναν ιδιωτικό χώρο για την λήψη του φαρμάκου ή των ενέσεων, ενώ άλλα μπορεί να χρειαστούν έναν χώρο προσωρινής ξεκούρασης.
- ❖ Η χρόνια ασθένεια είναι γεγονός ιδιαίτερα ψυχοπρεστικό και μπορεί να προκαλέσει πολλά αρνητικά συναισθήματα στο άτομο (απαισιοδοξία, άγχος, απογοήτευση, τάση για εκδήλωση κατάθλιψης). Η ρεαλιστική αντιμετώπιση της πραγματικότητας, η κατανόηση και η στήριξη, συνήθως βοηθούν την κατάσταση.

Άτομα με αναπτυξιακές διαταραχές - μαθησιακές δυσκολίες

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Χρησιμοποιήστε υλικό καλά οργανωμένο που περιλαμβάνει περιλήψεις κεφαλαίων, γλωσσάρια, ευρετήρια.
- Φροντίστε η βιβλιογραφία και η ύλη του μαθήματος να είναι διαθέσιμα από την αρχή του ακαδημαϊκού εξαμήνου, καθώς και οποιοδήποτε άλλο υλικό θα χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια των μαθημάτων.
- Ενημερώστε εκ των προτέρων για την ύλη που θα καλυφθεί στα πλαίσια του μαθήματος και οργανώστε τη διδακτέα ύλη σε ενότητες.
- Συνδέστε την ύλη που διδάσκετε κάθε φορά με το προηγούμενο μάθημα.
- Επισημάνετε τα κυριότερα σημεία της διάλεξης, χρησιμοποιώντας γραπτές και προφορικές τεχνικές για να δώσετε έμφαση (γράψτε στον πίνακα ή σε διαφάνειες τις λέξεις-κλειδιά).
- Όταν χρησιμοποιείτε διαφάνειες, αφήστε να περάσει περισσότερος χρόνος από αυτόν που εσείς χρειάζεστε για να αντιγράψετε το περιεχόμενό τους, πριν προχωρήσετε στην επόμενη διαφάνεια.
- Πριν την προβολή ενός βίντεο ή μιας ταινίας τονίστε τα πιο σημαντικά σημεία.
- Συνδέστε τις έννοιες μεταξύ τους, χρησιμοποιώντας οπτικές και λεκτικές μεθόδους (π.χ. εννοιολογικούς χάρτες, διαγράμματα).
- Προσπαθήστε να είστε αλληλεπιδραστικοί. Συνδέστε το αφηρημένο με το συγκεκριμένο, το τυχαίο με αυτό που ακολουθεί.
- Σε συνδυασμό με την προφορική παρουσίαση χρησιμοποιήστε οπτικό υλικό.
- Στο τέλος του μαθήματος συνοψίστε και εξάγετε συμπεράσματα.

- Δώστε οδηγίες, γραπτά και προφορικά, για εργασίες που ανατίθενται στα πλαίσια του μαθήματος, προσδιορίζοντας με σαφήνεια τις προθεσμίες παράδοσης και τα κριτήρια βαθμολόγησης.
- Ενθαρρύνετε τους φοιτητές να έρχονται σε επαφή μαζί σας προκειμένου να κατανοήσουν πλήρως τα θέματα των εργασιών που τους αναθέτετε. Ζητήστε τους να αναδιατυπώσουν το θέμα της εργασίας τους και να σας το στείλουν με e-mail. Απαντήστε τους, επιβεβαιώνοντας ότι το έχουν κατανοήσει ή διορθώνοντας τυχόν παρανοήσεις.
- Στις περιπτώσεις που είναι εφικτό ενθαρρύνετε την ομαδική εργασία (π.χ. στην ανάθεση εργασιών).
- Μην πιέζετε τους φοιτητές με μαθησιακές δυσκολίες να διαβάσουν δυνατά στην τάξη ή να απαντήσουν σε κάποια ερώτηση.
- Επιτρέψτε στους φοιτητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επεξεργασία ακουστικών πληροφοριών, αλλά και στο να ακούνε και ταυτόχρονα να κρατάνε σημειώσεις, να ηχογραφούν τις διαλέξεις ή να υποστηρίζονται στην καταγραφή σημειώσεων από φοιτητές-βοηθούς.
- Προσφέρετε συχνά ευκαιρίες για ανατροφοδότηση (π.χ. ερωτήσεις που εξετάζουν την ύλη που διδάσκεται εβδομαδιαίως).
- Στις εξετάσεις διαθέστε επιπλέον χρόνο.
- Οι εξετάσεις θα πρέπει να διεξάγονται σε ήσυχο και χωρίς διασπαστικούς παράγοντες περιβάλλον.
- Επιτρέψτε τη χρήση λεξικού, ορθογράφου, αριθμομηχανής, Η/Υ, γραφέα, αναγνώστη κατά τη διάρκεια της εξέτασης.
- Δείξτε επιείκεια σε ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη όταν δεν χρησιμοποιείται ορθογράφος.

- Φροντίστε τα θέματα των εξετάσεων να είναι καθαρογραμμένα και να υπάρχουν μεγάλα κενά μεταξύ τους. Ομαδοποιήστε τα θέματα κατά τύπο (π.χ. βάλτε όλες τις ερωτήσεις σωστό/λάθος μαζί). Εκτυπώστε τα θέματα μόνο στη μια πλευρά μιας κόλλας.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με μαθησιακές δυσκολίες από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Αποφύγετε να συζητάτε τα προβλήματα του φοιτητή μπροστά σε άλλους φοιτητές – τηρήστε την εχεμύθεια.
- ❖ Να είστε διακριτικοί και να μην δημιουργείτε δυσκολίες σε φοιτητές που χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη.
- ❖ Πολλά άτομα με δυσλεξία βιώνουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και έχουν ανάγκη θετικής ενίσχυσης και ενθάρρυνσης.

Άτομα με δυσκολίες λόγου και ομιλίας

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Όταν επικοινωνείτε με φοιτητές με προβλήματα λόγου εάν δεν καταλαβαίνετε κάτι μην προσποιήστε το αντίθετο. Ζητήστε τους απλά να το επαναλάβουν ή να συλλαβίσουν τις λέξεις που δεν καταλαβαίνετε.
- Δείξτε υπομονή και αφιερώστε χρόνο προκειμένου να επικοινωνήσετε αποτελεσματικά.
- Στην αρχή του εξαμήνου συζητήστε με τους φοιτητές για τους τρόπους επικοινωνίας που χρησιμοποιούν και για το πώς μπορούν να λειτουργήσουν καλύτερα στα πλαίσια του μαθήματός σας (π.χ. εάν μπορούν να απαντήσουν σε μία ερώτηση σε περίπτωση που τους δώσετε το λόγο, εάν μπορούν να κάνουν ερωτήσεις και σχόλια κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης στην τάξη ή εάν μπορούν να κάνουν προφορικές παρουσιάσεις, κτλ). Εάν όχι, βρείτε σε συνεργασία με τους φοιτητές εναλλακτικούς τρόπους ώστε να τους βοηθήσετε να αναδείξουν τις ικανότητές τους, όπως π.χ. να εκπονήσουν μια επιπλέον εργασία.
- Στην περίπτωση που ο φοιτητής επικοινωνεί μέσω βοηθού, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων απευθύνετε τις ερωτήσεις και τα σχόλιά σας στον ίδιο το φοιτητή και όχι στο βοηθό.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με προβλήματα λόγου από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Να είστε υπομονετικοί και να δίνετε στα άτομα αυτά το χρονικό περιθώριο να ολοκληρώσουν αυτό που επιθυμούν να πουν.
- ❖ Κάποιοι εκτιμούν τη βοήθεια προκειμένου να ολοκληρώσουν τις προτάσεις τους – ελέγξτε το τί θέλει ο ίδιος ο φοιτητής.
- ❖ Τα άτομα με γλωσσικές δυσκολίες στην κατανόηση των εννοιών, μπορεί να έχουν πρόβλημα στην κατανόηση των ερωτήσεων ή τις απαιτήσεις ενός στόχου -να είστε υπομονετικοί, δώστε άφθονο χρόνο για να αφομοιωθούν οι πληροφορίες.
- ❖ Μην είστε προκατειλημμένοι –το άτομο με λεκτική δυσκολία δεν σημαίνει απαραίτητα ότι έχει έναν χαμηλό δείκτη νοημοσύνης.
- ❖ Να είστε ενθαρρυντικοί και υποστηρικτικοί –η πίεση συχνά επιδεινώνει το πρόβλημα.

Άτομα με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ)

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Τοποθετήστε τους φοιτητές στις μπροστινές θέσεις της αίθουσας, ώστε να είναι μακριά από πιθανές πηγές διάσπασης (π.χ. πόρτες, παράθυρα).
- Χρησιμοποιήστε υλικό καλά οργανωμένο που περιλαμβάνει περιλήψεις κεφαλαίων, γλωσσάρια, ευρετήρια.
- Φροντίστε η βιβλιογραφία και η ύλη του μαθήματος να είναι διαθέσιμα από την αρχή του ακαδημαϊκού εξαμήνου, καθώς και οποιοδήποτε άλλο υλικό θα χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια των μαθημάτων.
- Οργανώστε τη διδακτέα ύλη σε ενότητες.
- Όταν διδάσκετε καινούργιες έννοιες χωρίστε τη διδασκαλία σε βήματα. Καταρχήν αναφέρετε ποιος είναι ο στόχος, στη συνέχεια κάντε μια ανασκόπηση των προηγούμενων μαθημάτων και τέλος, συνοψίστε.
- Επισημάνετε τα κυριότερα σημεία της διάλεξης, χρησιμοποιώντας γραπτές και προφορικές τεχνικές για να δώσετε έμφαση.
- Οργανώστε τις διαλέξεις σας ώστε να υπάρχει ποικιλία και οι παρουσιάσεις και η συζήτηση στη τάξη να εναλλάσσονται. Εάν το μάθημα διαρκεί πολλές ώρες, φροντίστε να γίνονται αρκετά διαλείμματα.
- Πριν την προβολή ενός βίντεο ή μιας ταινίας τονίστε τα πιο σημαντικά σημεία.
- Συνδέστε τις έννοιες μεταξύ τους, χρησιμοποιώντας οπτικές και λεκτικές μεθόδους (π.χ. εννοιολογικούς χάρτες, διαγράμματα).

- Σε συνδυασμό με την προφορική παρουσίαση χρησιμοποιήστε οπτικό υλικό.
- Δώστε οδηγίες, γραπτά και προφορικά, για εργασίες που ανατίθενται στα πλαίσια του μαθήματος, προσδιορίζοντας με σαφήνεια τις προθεσμίες παράδοσης. Ειδοποιήστε εκ των προτέρων για τυχόν αλλαγές.
- Όταν αναθέτετε σύνθετες εργασίες βοηθήστε τους φοιτητές να τις χωρίσουν σε μέρη και να τις εκπονήσουν τμηματικά.
- Στις περιπτώσεις που είναι εφικτό ενθαρρύνετε την ομαδική εργασία (π.χ. στην ανάθεση εργασιών).
- Επιτρέψτε στους φοιτητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επεξεργασία ακουστικών πληροφοριών, αλλά και στο να ακούνε και ταυτόχρονα να κρατάνε σημειώσεις, να ηχογραφούν τις διαλέξεις ή να υποστηρίζονται στην καταγραφή σημειώσεων από φοιτητές-βοηθούς.
- Στις εξετάσεις διαθέστε επιπλέον χρόνο.
- Οι εξετάσεις θα πρέπει να διεξάγονται σε ήσυχο και χωρίς διασπαστικούς παράγοντες περιβάλλον.
- Επιτρέψτε τη χρήση λεξικού, ορθογράφου, αριθμομηχανής, Η/Υ, γραφέα, αναγνώστη κατά τη διάρκεια της εξέτασης.
- Δείξτε επιείκεια σε ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη όταν δεν χρησιμοποιείται ορθογράφος.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με ΔΕΠΥ από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Άτομα με διαταραχές φάσματος του Αυτισμού

Στρατηγικές διδασκαλίας - Διευκολύνσεις

- Προσδιορίστε με σαφήνεια τις απαιτήσεις του μαθήματος και δώστε γραπτές και προφορικές οδηγίες για εργασίες που ανατίθενται στα πλαίσιά του, για σημαντικές ημερομηνίες, για προθεσμίες παράδοσης. Ειδοποιήστε εκ των προτέρων για τυχόν αλλαγές.
- Εστιάστε στην ουσία, μη δίνετε έμφαση σε λεπτομέρειες.
- Χρησιμοποιήστε σενάρια και διδάξτε στρατηγικές επιλεκτικά.
- Να είστε άμεσοι και σαφείς. Φροντίστε ώστε οι φοιτητές να μην χρειάζεται “να διαβάζουν πίσω από τις γραμμές” για να κατανοήσουν τις προθέσεις σας.
- Δώστε απλές οδηγίες και ζητήστε από τους φοιτητές να επαναλάβουν τις οδηγίες που δίνετε με δικά τους λόγια για να ελέγξετε το βαθμό κατανόησης. Ωστόσο, μην περιμένετε ότι οι φοιτητές θα ακολουθούν αυτόματα τις οδηγίες σας. Προσφέρετε άμεση ανατροφοδότηση όταν παρατηρείτε ακαδημαϊκές δυσκολίες.
- Ενθαρρύνετε τη χρήση μέσων που βοηθούν τους φοιτητές να αποκτήσουν δεξιότητες μελέτης και ιδιαίτερα οργανωτικές δεξιότητες.
- Αποφύγετε τη χρήση ιδιωματισμών, αμφίσημων όρων και σαρκασμών χωρίς να εξηγείτε για ποιους λόγους τους χρησιμοποιείτε.
- Σε περίπτωση που κάποιοι φοιτητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη γραφή, επιτρέψτε τους να χρησιμοποιούν Η/Υ για την καταγραφή σημειώσεων εάν διευκολύνονται.
- Για να δώσετε κίνητρο στους φοιτητές να ασχοληθούν με το μάθημα προσπαθήστε να το συνδέσετε με τα ενδιαφέροντά τους.
- Προνοήστε για συχνά διαλείμματα κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

- Σεβαστείτε την ανάγκη των φοιτητών για σταθερή ρουτίνα (π.χ. να κάθονται σε κάθε μάθημα στην ίδια θέση).
- Εάν κάποιος φοιτητής επιδεικνύει ανάρμοστη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, εισβάλλουν στο χώρο σας ή σπαταλούν το χρόνο σας, δώστε σαφείς οδηγίες και βάλτε κανόνες.
- Κατά την επιλογή του χώρου διεξαγωγής των εξετάσεων λάβετε υπόψη την ευαισθησία των φοιτητών σε παράγοντες, όπως ο ήχος, ο φωτισμός, η αφή, κτλ.
- Στις εξετάσεις διαθέστε επιπλέον χρόνο.
- Αποφύγετε να ξεχωρίζετε τους φοιτητές με διαταραχές του αυτιστικού φάσματος από τους υπολοίπους και να μιλάτε στην υπόλοιπη τάξη για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Κανόνες συμπεριφοράς - Τρόποι προσέγγισης

- ❖ Όταν απευθύνεστε σε άτομα με αυτισμό, χρησιμοποιείτε μικρές προτάσεις, που να αποτελούνται από τρεις με τέσσερις λέξεις.
- ❖ Τα άτομα με αυτισμό δεν δέχονται αρνητικές εντολές, π.χ. προτιμήστε να πείτε «έλα μέσα», αντί για «μην βγαίνεις έξω».
- ❖ Αποφύγετε τους δυνατούς θορύβους στο χώρο που βρίσκονται άτομα με αυτισμό, τις έντονες μυρωδιές, και γενικά τα έντονα ερεθίσματα.
- ❖ Τηρείτε το ίδιο πρόγραμμα για τα άτομα με αυτισμό, αποφεύγοντας τις εκπλήξεις και τις απρόβλεπτες αλλαγές.
- ❖ Τα άτομα με αυτισμό δεν πρέπει να παραμένουν σε συνωστισμένους χώρους.

